

CHUYÊN ĐỀ
CÙM HÌNH
BAO GIỜ CÓ VẮC-XIN?

BẢN ĐỌC

Cưỡng bức thu hồi đất
là lạm quyền

TS. Phạm Sỹ Liêm

NHÂN VẬT

GS-TS Thái Kim Lan
và 5 câu hỏi về giáo dục VN

Lê Mỹ

VĂN HÓA

Nếu Susan Boyle
là người VN

Cung Tuy

SỐ 48 BỘ MỚI - TỪ 9 - 5 ĐẾN 25 - 5 - 2009

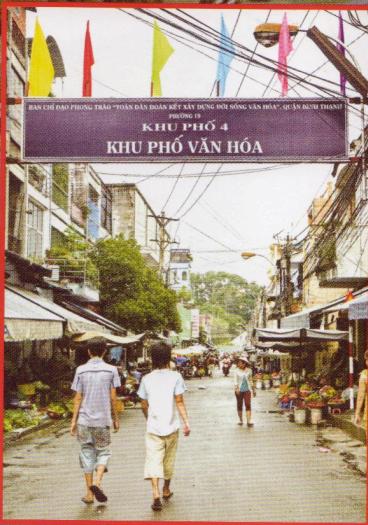
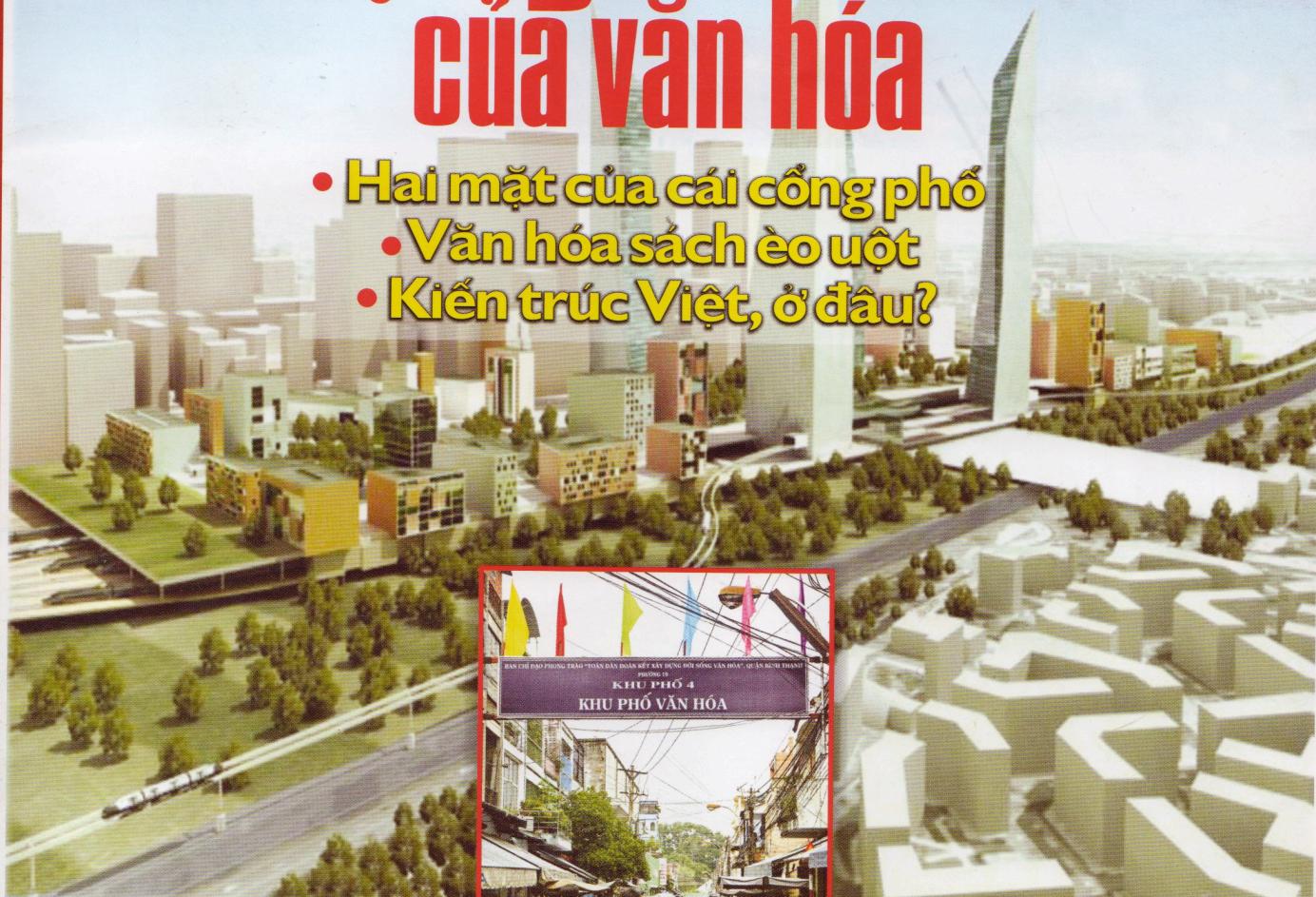
Người đô thị

Kinh Biển

TỔNG HỘI XÂY DỰNG VIỆT NAM
VIỆN NGHIÊN CỨU ĐÔ THỊ & PHÁT TRIỂN HẠ TẦNG

Sự nghèo nàn của văn hóa

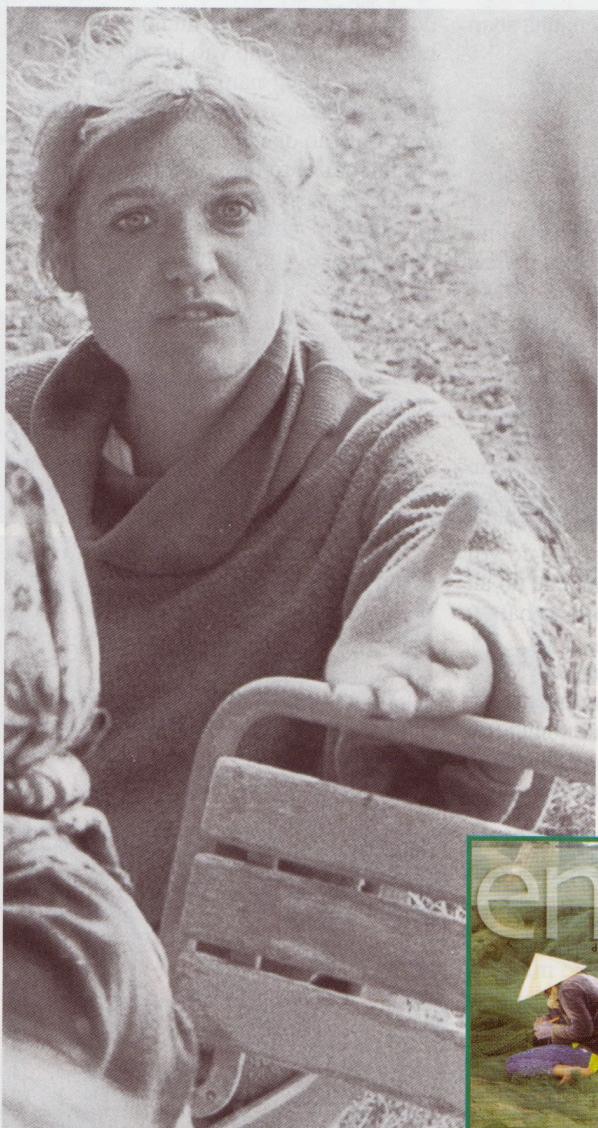
- Hai mặt của cái cổng phố
 - Văn hóa sách èo uột
 - Kiến trúc Việt, ở đâu?

Từ tầm nhìn Đại Paris của Pháp,
ngẫm lại tầm nhìn
“khu phố văn hóa” của ta

GIÁ: 12.700 ĐỒNG

PHÁT HÀNH NGÀY 10 VÀ 25 HẰNG THÁNG

Bà Đóm thời trẻ

Tác phẩm của bà Đóm trong triển lãm Éch, tre và mưa tại Bình Quới năm 2006

Bà Đóm - “người nhà” của VN

Bà là một tổng biên tập, một họa sĩ, là hình ảnh nước Pháp gần gũi với nhiều người Việt Nam.

NGUYỄN THỊ NGỌC HẢI

Dôm là cách gọi vắn tắt, thân thiết với bà Dominique de Miscalout, họa sĩ, Tổng biên tập Tạp chí *Perspective* (*Triển vọng*) của Pháp. Thân thiết, là với Hội Hữu nghị Pháp - Việt và nhiều người Việt Nam. Với nhiều nhà báo, họa sĩ, học sinh, sinh viên du học thì bà Đóm là một biểu tượng của lao động nghệ thuật và tình yêu Việt Nam.

Duyên nợ với Việt Nam

Vì sao bà chọn Việt Nam để đến làm việc, triển lãm tranh, triển lãm sáp đặt, minh họa sách, in sách về chất độc da cam để ủng hộ vụ kiện của Việt Nam? Chắc câu hỏi đó bao giờ cũng nảy ra đầu tiên với người nào biết người phụ nữ tóc vàng, luôn có trên trang phục của mình chút gì đó thổ cẩm Việt Nam. Bà có số điện thoại dùng liên lạc lâu dài tại Việt Nam, không như những khách Tây đến du lịch hoặc làm việc ngắn ngày.

Vì sao bà chọn Việt Nam và yêu thương đất nước này đến thế? Từ năm 1992 đến nay, bà liên tục đến Việt Nam để làm việc, còn trước đó là để du lịch. Đó là một câu chuyện tình cờ, liên quan đến các bác sĩ tâm thần người Việt qua Pháp tu nghiệp. “Tôi gặp họ ở bệnh viện tâm thần có tên mà nếu gọi theo tiếng Việt là Thánh An (Sainte Anne), tại Paris. Lúc ấy tôi đi thăm một cậu thanh niên có nhiều buồn phiền trong đời nên đã tự tử, được một bác sĩ người Việt đang tu nghiệp cứu chữa, chăm sóc. Sở dĩ tôi biết rõ bệnh viện này vì mẹ tôi là bệnh nhân ở đó. Năm 1991 là một năm buồn bã, vì cậu thanh niên kia chết, còn mẹ tôi phát đơn kiện con gái mình vì bà bị loạn trí. Người bác sĩ Việt Nam đó đã đối xử rất tốt với mẹ con tôi. Đó là hình ảnh đầu tiên khiến tôi chọn du lịch Việt Nam”.

Làm việc cho Việt Nam cũng là cho mình

Năm 2003, mẹ của bà Đóm mất dù các con hết sức chăm sóc. Người con gái đầu của bà chết vì tai nạn giao thông, lúc bà đang ở Việt Nam. Vậy nhưng suốt trong thời kỳ đau buồn ấy, xen kẽ giữa

các chuyến đi Việt Nam, bà Đôm không ngừng công việc sáng tác. Bà đã có 12 lần triển lãm tại Hà nội, TPHCM, những cuộc triển lãm hoàn toàn mang tính nghệ thuật, không thu tiền. Khi ở Huế, bà còn viết cho tạp chí của bà về Festival Huế. Người dân Hà Nội đã được thấy một bà đầm tóc vàng không ngại lấm lem, chịu nắng gió, tham gia vẽ đoạn tranh dài 50m bên bờ sông Hồng trong công trình của nữ họa sĩ Hoài Thủy. Trong năm 2008, bà đã ba lần trưng bày cả trăm bức tranh, sách, ma-ket. Bà Đôm còn minh họa cho các tập thơ của các tác giả Việt Nam.

Phong cách nghệ thuật của bà không thuộc trường phái nào, mà luôn tìm tòi cái mới, nhưng không phải ai cũng dễ dàng hiểu hết ý nghĩa sâu sắc ẩn chứa trong đó. Được hỏi, người Việt Nam đón nhận triển lãm của bà như thế nào, bà rất thông hiểu: "Người ngoài nghệ không mấy để ý. Chỉ các họa sĩ, giáo sư, sinh viên mỹ thuật quan tâm và họ nói có thể học, có thể thấy một điều gì đó qua tác phẩm của tôi. Chính vì họ quan tâm đến tác phẩm của tôi nên tôi mới tới đây". Bà cười vui: "Công chúng phổ thông Việt Nam không quan tâm đến hội họa, cũng như công chúng Pháp vậy. Ở Pháp, các bảo tàng dành rất nhiều chú ý cho các tác phẩm cổ điển danh tiếng, còn tác phẩm hiện đại thì ít lăm. Luôn có sự tranh chấp lợi ích giữa tài chính và nghệ thuật. Hai thứ này không phù hợp nhau. Tôi hỏi thăm các họa sĩ Pháp có sống được bằng sáng tác không, họ trả lời không. Thiên tài như Picasso xưa cũng không sống được bằng nghề. Mai sau này ông mới lừng danh".

Việt Nam có dấu ấn gì trong các tác phẩm của bà? Bà Đôm cho biết: "Nghệ thuật phương Đông từ lâu đã ảnh hưởng đến tôi. Mười hai tuổi tôi đã vẽ tranh lụa. Ở châu Âu người ta tìm hiểu nhiều về

phương Đông. Tranh lụa phương Đông rất nổi tiếng. Lụa túc là Á Đông".

Việt Nam trong bà là sự thay đổi rất nhiều. Cuộc sống dễ chịu hơn và "con người ích kỷ hơn". Bà chỉ vào cuốn sách do Hội Pháp - Việt in, cuốn *Agent orange in Vietnam* nói về tác hại của chất độc da cam do Mỹ thả xuống Việt Nam. Vấn đề quan trọng thế mà bà đi tìm khắp các hiệu sách, các nhà xuất bản, không đâu có một cuốn sách về vấn đề nghiêm trọng này. Bà buồn rầu: "Mất công sức, tiền bạc để làm gì khi nó ít được quan tâm. Với tôi, đây là một hiện tượng lạ lùng". Chắc bà chưa biết ở Việt Nam, nhiều cuốn sách quan trọng cũng chẳng được biết đến là chuyện bình thường.

Tâm sự của một "người nhà"

Ở Việt Nam lâu và đi làm việc tại nhiều địa phương, nên cảm tưởng của bà Đôm không chỉ sơ lược "đất nước tươi đẹp, con người hiền hòa dễ mến" như ta vẫn thường nghe người nước ngoài nói. Vì đi sâu giải quyết công việc nên bà hiểu người Việt Nam cả những mặt trái. Lên A Lưới, một vùng miền núi xa xôi của tỉnh Thừa Thiên - Huế để chụp hình, làm phóng sự ảnh góp phần giúp Việt Nam tranh tụng tại tòa án Mỹ trong vụ kiện chất độc da cam, bà đã có nhiều bức ảnh nạn nhân chất độc da cam là bằng chứng tội ác khó chối cãi. Nhưng bà cho biết: "Chuyến trở lại A Lưới vừa rồi rất khó khăn. Vẫn còn vùng cấm với người nước ngoài. Phải mất tiền mồi vào được các bản làng, gặp từng người là nạn nhân chất độc da cam. Chẳng biết ai làm việc đó. Cách "tận thu" không phân biệt người du lịch với người hoạt động vì lợi ích cộng đồng là điều khó hiểu. Sau nữa, người thiểu

số còn rất nghèo, nghèo hơn mọi người nhiều lắm".

Bà Đôm có rất nhiều bạn Việt Nam. Đầu các giới: nhà báo, nhà văn, bác sĩ, họa sĩ, nhà nhân chủng học... Bà còn có bạn làm luận án tiến sĩ về đạo Cao Đài,

ĐẤT NƯỚC VN

sẽ có rất nhiều đô thị hiện đại, và như vậy, du lịch sẽ không còn hấp dẫn nữa.

lấy chồng người Campuchia, sống ở Phnom Penh. Bà thích cả các món ăn của người theo đạo Cao Đài, ngoài các món Việt mà ai cũng thích, như phở, nem rán, canh chua Nam Bộ... Từ Hà Nội vào Sài Gòn,

bà còn cái thú đi xe hơi để ngắm nhìn non nước Việt Nam. Bà nhớ đến cảnh một trạm khí tượng ở Hải Phòng giống hệt ở bên Pháp, cũng đòi cung cây vây. Di sản văn hóa Pháp ở Việt Nam còn rất nhiều, nó dễ dàng cho sự thấu hiểu văn hóa giữa hai dân tộc.

Hỏi ý kiến bà, Việt Nam cần làm gì tiếp cho cuộc đấu tranh đòi công lý trong vụ kiện chất độc da cam, bà nói: "Cần tiếp tục. Phải liên tục đặt vấn đề với người Mỹ, bất kể Mỹ nào, Bush hay Obama. Dẫu họ còn nói không đủ chứng cứ, nhưng làm cây trụi lá là đủ một tội ác rồi. Tôi tiếp cận với các nạn nhân chất độc da cam để làm phóng sự, không phải là một nhà khoa học mà chỉ với tư cách nghệ sĩ - nhà báo, một người thường, đã thấy tội ác của Mỹ với dân Việt Nam là khủng khiếp. Ở Pháp còn ít người hiểu biết vấn đề này. Ngay chồng tôi là nhà khoa học mà chưa nghe nói đến tác hại của chất độc da cam, phải tiếp cận các tài liệu ông mới biết".

Tạp chí *Perspective* của bà ba tháng ra một số, luôn gửi cho Việt Nam 150 tờ miễn phí. Bà vui vẻ cho biết, số đầu năm 2009 có một chuyên đề về người Việt Nam nhưng độc đáo ở chỗ nói về người Việt du lịch trên chính đất nước mình. Hỏi bà, nếu du lịch Việt Nam nữa thì bà đi đâu, bà bảo câu hỏi khó, vì bà đã đi nhiều nơi nổi tiếng ở Việt Nam rồi, nhưng sẽ đến một hòn đảo nào đó gần Vũng Tàu, nơi đó chỉ có ngư dân thôi. "Rồi đất nước Việt Nam sẽ có rất nhiều đô thị hiện đại, và như vậy, du lịch sẽ không còn hấp dẫn nữa".

Có lẽ vì thế, bà còn thích Tây Nguyên.

Chuyện về bà Đôm còn nhiều lắm. Nhưng như đạo diễn phim tài liệu Nguyễn Hoàng của HTV thì "Ai đi Pháp cũng được bà Đôm giúp đỡ, nhất là cảnh nhà báo. Các nhà báo Việt Nam đã từng đến ăn ở nhà bà và được bà dẫn tới nhà các nhân vật nổi tiếng như Henri Martin, Raymond Dien, Madeleine Riffaud..."

Trong các phim tài liệu của Nguyễn Hoàng quay về các bạn Pháp, luôn có một hướng dẫn viên tóc vàng, có khi đội chiếc mũ thổ cẩm, là nhân vật phụ. Đó chính là bà Đôm - Dominique de Miscault. ■

Bà Đôm (giữa) và các bạn người Việt (trong triển lãm của bà tại Bình Quới năm 2006)